

Konvergence zemí a regionů EU: empirická analýza

Oponentní posudek bakalářské práce Jana Smíška

Bakalářská práce Jana Smíška je dokladem nového trendu v pojetí studentských prací na naší katedře. Studenti ve svých magisterských a nově i bakalářských pracích věnují často více pozornosti teoretickým konceptům a metodickým nástrojům než objektu výzkumu, na který dané koncepty a nástroje aplikují.

Tato práce je věnována charakteristice a srovnání jednotlivých typů regionální konvergence (beta vs. sigma, absolutní vs. relativní atd.) na příkladu vývoje HDP a nezaměstnanosti v zemích a regionech (NUTS II) Evropské unie. V jádru zájmu není navzdory formulaci úvodu a hypotéz konvergenční proces evropských regionů, ale spíše metodologické aspekty měření konvergence. Celkové ladění práce je tak do jisté míry v rozporu s názvem studie a podtitulem „empirická analýza“, podle kterého bych očekával přinejmenším dokumentaci zjištěných trendů na úrovni konkrétních zemí/regionů a pokus o vysvětlení hlavních výsledků kvantitativního výzkumu.

Analýza jednotlivých typů konvergence evropských zemí a regionů v období 1991-2011 je založena na 26-ti XY grafech se spojnicemi trendů. Autor sám poukazuje na nevhodnost použití lineární regrese v případech, kdy je vysoká variabilita souboru způsobena několika regiony s extrémními hodnotami, ale přesto ji bez výjimky používá. V některých případech (např. graf 22) je vývojový trend dost nejednoznačný a jistě by si zasloužil obsáhlejší kritický rozbor.

Kapitola 6 prezentující výsledky je velmi hutná. Tvoří ji jeden graf za druhým pouze s krátkým komentářem, zda se jedná o konvergenci či divergenci. Analýza vývoje regionální diferenciaci s použitím více typů konvergence a následné srovnání výsledků jsou novátorské a přínosné. Z grafů lze vyčíst celou řadu zajímavých skutečností a otázek pro další výzkum, ale autor ve většině případů rezignuje na jakoukoli interpretaci zjištěných trendů, vývojových zlomů nebo zasazení do širších politických a socio-ekonomických souvislostí. Explanace vývojových trendů by vydala na samostatnou práci, ale přesto se autor mohl pokusit přijít s vlastním vysvětlením, poukázat na konkrétní rychle rostoucí nebo naopak upadající regiony, které nejvíce ovlivnily proces konvergence. Série jednolitých monotematických grafů mohla být doplněna kartogramy zachycujícími regionální diferenciaci dosažené úrovně a tempa růstu HDP/nezaměstnanosti ve sledovaných obdobích. Strohý text prezentující výsledky matematických výpočtů postrádá geografický obsah a hlavní zjištění nejsou rozvedena do geografických implikací.

S rozpačitou kap. 6 kontrastují dobře strukturované a přehledné kapitoly 2 a 4, věnované typologii a charakteristice procesu konvergence. Oceňuji vědecký přístup, exaktní terminologii a definice i fundované hodnocení vypovídací schopnosti jednotlivých typů konvergence. Úspornost a pragmatičnost, se kterou autor dokázal zvolit nejrelevantnější metody a data k naplnění cílů výzkumu, je v bakalářských pracích neobvyklá. S výjimkou nevhodně zvoleného názvu je práce vnitřně konzistentní a neobsahuje nadbytečné pasáže v úvodu a teoretickém rámci. Srozumitelnosti textu by však prospělo doplnit matematické vzorce slovním vysvětlením metodiky konstrukce ukazatelů. Naproti tomu velmi oceňuji přehlednou a názornou tabulku č. 2 v závěru, která dává do protikladu konvergenci HDP s divergencí nezaměstnanosti.

Práce s literaturou je navzdory nízkému počtu titulů dostatečná. Autor však až na jednu výjimku vůbec nevyužil a necitoval články pracovníků katedry. Očekával bych, že v seznamu citací najdu alespoň tři relevantní články od jeho školitele Dr. Novotného, který se zabývá problematikou měření regionálních nerovnoměrností na globální i evropské úrovni. Pro interpretaci vývojových trendů by autorovi jistě posloužila též magisterská práce Mgr. Hůlky a na ni navazující článek v Ekonomickém časopise (2007, č. 10). Dále bych mohl zmínit práce Prof. Hampla a Dostála, Doc. Blažka nebo Dr. Tomeše, které by mu umožnily

vnímat problematiku v širším kontextu a z více úhlů. Jediná citace školitelova článku v práci (Nosek, Novotný 2006) je uvedena v textu, ale nikoli již v seznamu literatury. Definice jednotlivých typů konvergence se zpravidla neopírají o citace literatury.

Po formální stránce je práce průměrná. Doporučil bych zvětšit plochu grafů na úkor popisků os, které jsou zbytečně velké a snižují přehlednost. U vývojových grafů HDP nejsou důsledně uváděny jednotky.

Přes řadu kritických připomínek považuji bakalářskou práci Jana Smíška za kvalitní, obsahově přínosnou a vhodně strukturovanou. Vyzdvihuji vědecký přístup, inovativnost, odvahu pustit se do obtížného tématu, solidní znalost problematiky, propracovanou metodiku a přesnou terminologii. Také s přihlédnutím k velkému potenciálu autora doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm velmi dobře.

V Českých Budějovicích dne 29. srpna 2008

Mgr. Jan Ženka

